

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

---

Генеральному прокурору

Андрію КОСТІНУ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України та Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 № 776/97-ВР (далі – Закон № 776/97-ВР) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є, зокрема є: захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України; додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом; запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню.

Під час здійснення відповідно до статті 17 Закону № 776/97-ВР проваджень за чисельними зверненнями отримано інформацію про системні порушення працівниками Національної поліції України (далі – НПУ), Служби безпеки України (далі – СБУ) прав і свобод людини і громадянина при застосуванні законодавства України, що регулює порядок, строки тримання осіб, взятих під варту, в ізоляторах тимчасового тримання (далі – ІТТ) та інших місцях утримання.

Тримання осіб, взятих під варту, відповідно до завдань кримінального судочинства має здійснюватися на принципах неухильного додержання Конституції України, вимог Загальної декларації прав людини, інших міжнародних правових норм і стандартів поведження з ув'язненими і не може поєднуватися з навмисними діями, що завдають фізичних чи моральних страждань або принижують людську гідність.

Потрібно зазначити, що відповідно до Основного Закону України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом (стаття 3, частина перша статті 28, частина перша статті 29).

Згідно зі статтею 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, зокрема, щоб жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу, щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Це положення впливає із статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, якою передбачено, що кожна людина має право на свободу й особисту недоторканність. Ніхто не може бути позбавлений свободи інакше, як у випадках і у порядку, встановлених законом.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про попереднє ув'язнення» від 30.06.1993 № 3352-ХІІ (далі – Закон № 3352-ХІІ) установами для тримання осіб, щодо яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою або до яких застосовано тимчасовий чи екстрадиційний арешт, є слідчі ізолятори Державної кримінально-виконавчої служби України, гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. В окремих випадках, що визначаються потребою в проведенні слідчих дій, ці особи можуть перебувати в ІТТ.

Порядок, підстави, строки утримання осіб в ІТТ визначено у відомчих нормативно-правових актах.

Так, у пункті 2 розділу 1 «Загальні положення» Інструкції із забезпечення режиму тримання та охорони осіб, які утримуються в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777 «Про організацію діяльності ізоляторів тимчасового тримання Національної поліції України» (далі – Інструкція № 777) ІТТ – це структурні підрозділи територіальних органів поліції, які призначені для тимчасового тримання осіб, затриманих за вчинення кримінальних

або адміністративних правопорушень, осіб, стосовно яких як запобіжний захід застосовано тримання під вартою, осіб, підданих адміністративному арешту, а також засуджених до позбавлення волі.

Згідно з пунктом 1 розділу 2 Інструкції № 777 в ІТТ утримуються особи, зокрема, стосовно яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, у разі відсутності можливості здійснити конвоювання особи до слідчого ізолятора Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – СІЗО), до передачі конвою для перевезення до СІЗО; у разі необхідності проведення слідчих (розшукових) дій, а також у разі наявності рішення компетентного органу іноземної держави про взяття особи під варту або призначення їй покарання у виді позбавлення волі не більше трьох діб.

Пунктом 1.5 розділу 1 Інструкції про порядок тримання осіб у спеціально відведених місцях для тимчасового тримання (ізоляторах тимчасового тримання) Служби безпеки України, затвердженої наказом Служби безпеки України від 26.07.2008 № 589 (далі – Інструкція № 589) визначено, що спеціально відведене місце для тимчасового тримання (ізолятор тимчасового тримання) забезпечує тримання, зокрема, осіб, які тримаються під вартою на термін до 3 діб (якщо їх доставка до слідчого ізолятора у цей строк неможлива через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть перебувати в спеціально відведеному місці для тимчасового тримання (ізоляторі тимчасового тримання) не більше 10 діб).

У частині четвертій статті 6 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 року № 3782-ХІІ (далі – Закон № 3782-ХІІ) органи, які забезпечують безпеку, повинні дотримуватись законності і ставитися з повагою до прав та свобод громадян.

У зв'язку з виявленими у 2023 році фактами порушень органами досудового розслідування вимог Закону № 3352-ХІІ при прийнятті рішень про застосування заходів безпеки до підозрюваних у виді переведення зі слідчих ізоляторів до ІТТ, в яких строк тримання є обмеженим, мною 28.04.2023 було внесено Вам подання щодо перевірки законності та обґрунтованості таких процесуальних рішень, вжиття заходів, спрямованих на усунення порушень уповноваженими особами СБУ, НПУ та Офісу Генерального прокурора прав осіб, взятих під варту, та вимог нормативно-правових актів із зазначених питань.

Оскільки заходів щодо запобігання таким порушенням не вжито, слідчі продовжують нехтувати вимогами Закону № 3352-ХІІ та підзаконних нормативно-правових актів щодо строків тримання в ІТТ осіб, взятих під варту, а також й судовими рішеннями, в яких визначено конкретні установи для тримання осіб, щодо яких запобіжний захід обрано у виді тримання під вартою.

Згідно з пунктом 4 частини першої статті 2 Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII прокуратура здійснює нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при

застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Окрім того, відповідно до статті 131-1 Конституції України, пункту 3 частини першої статті 2 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII та частини другої статті 36 КПК України на прокурора покладено обов'язок здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Генеральний прокурор, керівник обласної прокуратури, керівник окружної прокуратури, їх перші заступники та заступники при здійсненні нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування мають право скасовувати незаконні та необґрунтовані постанови слідчих та прокурорів нижчого рівня у межах строків досудового розслідування, передбачених статтею 219 цього Кодексу (частина шоста статті 36 КПК України).

Під час реалізації прокурором процесуальних повноважень та функцій нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, першочерговим має бути додержання засади верховенства права.

Натомість прокурори проявляють бездіяльність щодо фактів обмеження прав ув'язнених, до яких слідчими застосовуються заходи безпеки у виді утримання в ІТТ.

Наприклад, під час розгляду звернень адвокатів та встановлено, зокрема, що 31.05.2024 ухвалою слідчого судді Святошинського районного суду міста Києва у справі № застосовано до та запобіжний захід у виді тримання під вартою строком на 60 діб, до 28.07.2024 включно, з визначеним місцем утримання їх у державній установі «Київський слідчий ізолятор» (далі – ДУ «Київський слідчий ізолятор»).

У своїх зверненнях адвокати повідомили, що 05.06.2024 їхній підзахисний був доставлений в ІТТ № 7 Головного управління Національної поліції в Київській області (далі – ГУ НП в Київській області) на підставі постанови слідчого управління ГУНП в Київській області від 03.06.2024 про застосування до підозрюваного заходів безпеки у кримінальному провадженні від з утриманням його в ІТТ № 7 ГУНП в Київській області до 30.07.2024.

Захисники стверджують, що не були належним чином поінформовані органом досудового розслідування про переведення їхніх підзахисних з ДУ «Київський слідчий ізолятор» до ІТТ ГУНП в Київській області, що є порушенням вимог частини п'ятої статті 46 КПК України, згідно з якими особа, яка прийняла рішення про зміну місця перебування підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, зміну його правового та/або процесуального статусу, не пізніше як за 24 години інформує письмово або шляхом надсилання листа на

електронну поштову скриньку захисника, близьких родичів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого про його місце перебування, дату зміни місця перебування, правового та/або процесуального статусу з обґрунтуванням підстав для прийняття такого рішення та із зазначенням суб'єкта, який його прийняв.

Відповідно до частини першої статті 20 КПК України підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості, серед іншого, користуватися правовою допомогою захисника.

Відтак, вказані дії органів досудового розслідування порушують права підозрюваних на захист.

Звертаю увагу, що постанова слідчого ГУНП в Київській області від 03.06.2024 суперечить вимогам статті 4 Закону № 3352-ХІІ та нормативно-правових актів, що регулюють порядок та строк тримання осіб, взятих під варту, в ІТТ. Натомість зазначене процесуальне рішення залишилось без реагування процесуального прокурора.

Адвокат [REDACTED], звернувшись 19.06.2024 до мене, повідомив, що 31.05.2024 ухвалою слідчого судді Шевченківського районного суду міста Києва застосовано до його підзахисної [REDACTED] запобіжний захід у виді тримання під вартою строком на 60 діб, до 27.07.2024 включно, з визначеним місцем утримання її у ДУ «Київський слідчий ізолятор». Однак, з 31.05.2024 [REDACTED] перебуває в ІТТ СБУ, а не в ДУ «Київський слідчий ізолятор».

Адвокат зазначив, що за період часу з 31.05.2024 по 19.06.2024 з [REDACTED] була проведена одна слідча дія, а саме допит, який мав місце 05.06.2024, а тому тримання [REDACTED] в ІТТ СБУ України є незаконним.

Адвокатом [REDACTED] 13.06.2024 до Офісу Генерального прокурора було направлено скаргу щодо вжиття заходів реагування з метою припинення порушення прав його підзахисної [REDACTED], однак зазначена скарга залишилися без розгляду та реагування.

Окрім того, отримано неспростовані відомості про те, що тримання підозрюваних в ІТТ, які підпорядковані органам правопорядку, використовується органами досудового розслідування для вчинення тиску стосовно ув'язнених в інтересах сторони обвинувачення.

Так, адвокат [REDACTED] зазначає, що під час спілкування з підзахисним [REDACTED] останній повідомив, що в умовах утримання в ІТТ ГУНП № 7 в Київській області до нього застосовується психологічний тиск зі сторони працівників слідчого управління ГУНП в Київській області та Департаменту стратегічних розслідувань України в Київській області.

Стороною захисту було оскаржено в судовому порядку постанову слідчого слідчого управління ГУНП в Київській області від 03.06.2024 про застосування до підозрюваного заходів безпеки. Ухвалою Святошинського районного суду міста Києва від 09.07.2024 задоволено скаргу адвоката [REDACTED] в інтересах [REDACTED].

та скасовано зазначену вище постанову слідчого про застосування заходів безпеки.

Адвокат також зазначив, що тримання в ІТТ СБУ України здійснюється з метою тиску, приниження її честі та гідності, а також для заподіяння їй моральних страждань.

Окрім того, адвокат повідомляє, що 14.06.2024 прибув до ІТТ СБУ (ВЗДС СБУ) для побачення із своєю підзахисною, але адміністрація установи відмовила йому у побаченні з ув'язненою, що є порушенням вимог статті 12 Закону № 3352-ХІІ, частини п'ятої статті 46 КПК України, згідно з якими захисник має право до першого допиту підозрюваного мати з ним зустріч без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту - мати такі зустрічі без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові, неробочі дні, а особа, взята під варту, має право на побачення із захисником з 8 години до 20 години.

Адвокат у своєму зверненні повідомляє про те, що 22.05.2024 ухвалою слідчого судді Голосіївського районного суду міста Києва застосовано до його підзахисного запобіжний захід у виді тримання під вартою строком на 60 діб, до 20.07.2024 включно, з визначеним місцем утримання його у ДУ «Київський слідчий ізолятор». З 23.05.2024, на підставі постанови старшого слідчого відділу розслідування особливо тяжких злочинів слідчого управління ГУ НП у м. Києві від 22.05.2024 щодо підозрюваного застосовано заходи безпеки з утриманням його ІТТ ГУНП у м. Києві у межах строку запобіжного заходу, а саме до 19.07.2024 включно.

стверджує, що не звертався на підставі статті 20 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 року № 3782-ХІІ до слідчого із заявою щодо застосування до нього заходів безпеки, тому вважає, що застосування до його підзахисного таких заходів є безпідставним.

Статтею 49 Конституції України визначено, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Згідно із пунктом 3 розділу 1 Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання Національної поліції України, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25.09.2023 № 777, дії поліцейських щодо утриманих осіб є несумісними з тортурами або іншими формами нелюдського поводження діями, що завдають фізичних чи моральних страждань або принижують людську гідність. Ніякі обставини не можуть бути виправданням для застосування тортур чи інших жорстоких дій, що принижують гідність людини.

Вважаю за необхідне звернути увагу на те, що розділом III «Структура приміщень ІТТ» Інструкції № 777 серед приміщень, призначених для тимчасового перебування утримуваних осіб, передбачено лише кімнату для медичного огляду, однак приміщень, необхідних для надання медичних послуг (на кшталт медичних частин) немає, а у штатних розписах ІТТ НПУ посад медичних працівників не передбачено.

Утримання в умовах ІТТ, які призначені для тимчасового тримання осіб, позбавляє ув'язнених можливості реалізувати своє право на отримання медичної допомоги.

Так, _____, який є особою з інвалідністю, у зверненні інформує про порушення його права на охорону здоров'я через відсутність доступу до медичних послуг. Стверджується, що, перебуваючи в ІТТ № 7 ГУ НП в Київській області, _____ звертався до слідчого та прокурора з проханням надати дозвіл на проведення за власні кошти медичного обстеження (аналізи та ультразвукове дослідження), в обраному ним закладі охорони здоров'я, однак слідчий порекомендував звернутися до медичної частини ДУ «Київський слідчий ізолятор». У свою чергу прокурор Офісу Генерального прокурора на заяву захисника _____ – адвоката _____ щодо організації медичного обстеження його підзахисного у зв'язку з погіршенням самопочуття ув'язненого, повідомив у листі від 23.04.2024 № 09/3/1-329 вих-24, що потрібно надати медичні документи, які підтверджували б необхідність такого обстеження _____ у закладі охорони здоров'я.

Потрібно зазначити, що відповідно до підпункту 2.6 розділу II Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 10.02.2012 № 239/5/104 (зі змінами), особа, узята під варту, має право на вільний вибір лікаря. У разі звернення особи, взятої під варту, до лікаря медичної частини СІЗО з проханням про допуск обраного лікаря-фахівця лікар медичної частини СІЗО готує медичну довідку про стан її здоров'я та запит до керівництва СІЗО. Керівництво СІЗО забезпечує допуск обраного особою лікаря-фахівця.

Крім того, відповідно до пункту 2.7 зазначеного вище Положення у разі необхідності в додаткових лабораторних обстеженнях, які не можуть бути проведені в медичних частинах СІЗО (наявним обладнанням, лабораторіями та обсягом медико-санітарної допомоги не передбачено проведення цих обстежень), вони проводяться на базі закладів охорони здоров'я з орієнтовного переліку.

Натомість в ІТТ НПУ ні лікаря, який провів би медичний огляд ув'язненого у зв'язку зі скаргою на погіршення самопочуття та надав висновок про стан здоров'я, ні можливостей для лабораторних обстежень немає.

Окрім того, як спосіб тиску на підозрюваного _____ та перешкоджання у доступі до правосуддя може розцінюватись недоставляння

ув'язненого до Київського апеляційного суду та Печерського районного суду міста Києва для участі у судових засіданнях під час розгляду його апеляційних скарг та клопотання про зміну запобіжного заходу.

Наголошую, що прийняття рішень про застосування заходів безпеки з триманням осіб, взятих під варту, з утриманням в ІТТ, що призначені для тимчасового тримання, обмежують права і свобод людини і громадянина, гарантовані статтями 3, 5, 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статтями 3, 28, 29, 49 Конституції України, зокрема прав на повагу до гідності, на свободу та особисту недоторканність, на охорону здоров'я, медичну допомогу, на доступ до правосуддя та захист.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених незаконними рішеннями службових осіб Служби безпеки України, Національної поліції України, та для їх запобігання, керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону № 776/97- ВР,

вимагаю:

1. Розглянути подання та вжити у межах компетенції заходів щодо організації перевірки законності та обґрунтованості процесуальних рішень органів досудового розслідування про застосування до підозрюваних заходів безпеки з триманням в ІТТ ГУНП у м. Києві, ІТТ ГУНП в Київській області та ІТТ СБУ (Відділі забезпечення досудового розслідування СБУ) з урахування норм Закону України «Про попереднє ув'язнення» та інших нормативно-правових актів щодо строку та порядку тримання осіб, взятих під варту, в ізоляторах тимчасового тримання.

2. Вжити заходів, спрямованих на усунення порушень органами досудового розслідування прав осіб, взятих під варту, та вимог нормативно-правових актів, що регулюють строки та порядок тримання в ізоляторах тимчасового тримання осіб, щодо яких обрано запобіжний захід у виді тримання під вартою, та запобігання таким порушенням.

3. Повідомити мене про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

